

Висновок. Як висновок можна сказати, що реалізація основних напрямів екологізації дозволить зменшити техногенний вплив вугільних підприємств на довколишнє середовище. Завдяки вирішенню екологічного питання на державному та місцевому рівнях будуть створені всі передумови для покращення екологічної рівноваги регіону. Для поліпшення екологічного стану Донбасу необхідно забезпечити належне і достатнє фінансування природоохоронних заходів, таких як функціонування очисних споруд та проведення екологічного моніторингу. Необхідно вкладати кошти на розробку програм по зниженню забруднення навколишнього середовища для того, щоб вугільна промисловість прийняла світові масштаби, зросли ціни на вугілля, і завдяки цьому підвищиться рентабельність виробництва.

Бібліографічний список

1. Основні напрямки розвитку вугільної промисловості. — 2005. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://refportal.ru/catalog/sociology/168084>.
2. Екологічні проблеми Донбасу ігнорують. 2008. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://tsn.ua/ukrayina/ekologichni-problemi-donbasu-ignoruyut.html>.
3. Механізми розв'язання проблем депресивних регіонів, обумовлених реструктуризацією вугільної галузі. — 2006. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/Monitor/Monitor_33/03.html.
4. Екологічні проблеми великих міст. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://buklib.net/component/option,com_jbook/task,view/Itemid,9999999/catid,127/id,3597/.
5. Донецька область. Стан навколишнього середовища. — 2002. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://file.menr.gov.ua/publ/regobl02/dpsir/Donetska_2003/nadra.html.
6. Донбас: не вугілля, а газ. — 2006. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrttdprom.ua/digest/derfre070206.html>.

ДЗЮБА К.В., Ф-09м-2
Наук. кер.: Ситнік І.В, к.е.н., доц.
Донецький державний університет управління,
м. Донецьк

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Раскрыто определение, рассмотрено вопросы, проблемы которые возникают на современных предприятиях и последовательность финансового планирования на них. Определено направления улучшения финансового планирования на современных предприятиях Украины.

Актуальність. В умовах кризи, коли підприємства опинилися наодинці з невизначеним зовнішнім середовищем, перед непередбачуваною поведінкою інших суб'єктів ринкових відносин, спонукають підприємства до розв'язання питання щодо прогнозування і фінансового планування через удосконалення методологій і методів прогнозування та планування.

Планування є важливим елементом фінансового менеджменту і пронизує усі етапи розвитку будь-якого підприємства. Сам процес створення фірми починається з ідеї, яка втілюється у життя за допомогою розробки планового проекту, і завершується побудовою сильного фінансового плану діяльності і розвитку підприємства. Тому саме для того, щоб забезпечити фінансову стабільність фірми методологія фінансового менеджменту повинна бути вміло і вдало застосована на практиці, забезпечуючи ефективне управління фінансовими ресурсами. В процесі управління діяльністю підприємства планування є одним з найважливіших таких методів реалізації напрямів розвитку підприємства і

підвищення ефективності його діяльності.

Саме тому розробка ефективного фінансового плану відповідно до реальних фінансових можливостей підприємства є надзвичайно важливим елементом фінансового менеджменту, що може забезпечити підприємству сталі доходи.

Суттєвий внесок у з'ясування проблем фінансового планування на підприємствах внесли вчені: зокрема Р. Слав'юк [1], А. Поддєрьогін [2], А. Романов [3] та ін.

Однак сутність фінансового планування трактується вченими по-різному, наприклад: В. Гриньова, В. Корда розглядають фінансове планування — це складова управління фінансовими ресурсами, процес оцінки потреби у коштах для забезпечення поточного виробництва і подальшого виробничого і соціального розвитку, а також визначення джерела покриття цих потреб [4]. А. Коваль, М. Лапуста, Л. Скамай вважають, що фінансове планування представляє собою процес розробки системи фінансових планів і планових показників по забезпеченню розвитку підприємницької діяльності фірми необхідними фінансовими ресурсами у майбутньому періоді [5].

Ціль дослідження: проаналізувати основні проблеми та запропонувати напрямками удосконалення фінансового планування підприємства в сучасних умовах.

Основна частина. До фінансового планування вдаються як до процесу оцінки майбутніх фінансових потреб підприємства, так і для визначення того, як проводилося фінансування в минулому періоді і на що витрачені кошти. За допомогою фінансового планування і контролю менеджери підприємства можуть оцінити, наскільки відповідають його цілям застосовані прийоми фінансових розрахунків.

Найбільш вдалим визначенням поняття є: фінансовий менеджмент — це процес формування, планування, розподілу і контролю за ефективним використанням фінансових ресурсів в процесі реалізації фінансово-господарської діяльності на підприємстві, а також технології управління фінансовою діяльністю країни на загальнодержавному рівні, в процесі реалізації поставлених цілей.

Без реального фінансового планування економіка розвиватися не може. Плани складають на різних рівнях. Прикладом фінансового плану держави є державний бюджет, підприємства — бізнес-план.

Як показує практика, саме в умовах фінансової нестабільності як підприємств так і економіки в цілому, доцільність в сильному плануванні зростає.

Значення фінансового планування полягає в тому, що воно дає можливість визначити життєздатність проекту підприємства за умов конкуренції і є інструментом одержання фінансової підтримки від зовнішніх інвесторів.

Фінансове планування дає змогу розв'язати такі конкретні питання:

які грошові кошти може мати підприємство в своєму розпорядженні; які джерела їх надходження;

чи достатньо фінансових ресурсів для виконання накреслених завдань;

яка частина коштів має бути перерахована в бюджет, позабюджетні фонди, банкам та іншим кредиторам;

як повинен здійснюватися розподіл та використання прибутку на підприємстві;

як забезпечується реальна збалансованість планових витрат і доходів підприємства на принципах самокупності та самофінансування.

У ринковій економіці планування на підприємствах є внутрішньофірмовим, тобто не носить елементів директивності. Основна мета внутрішньофірмового фінансового планування — забезпечення оптимальних можливостей для успішної господарської діяльності, одержання необхідних для цього засобів і в кінцевому підсумку — досягнення прибутковості підприємства [6].

В теперішній час, не дивлячись на велику кількість інформації по фінансовому плануванню і збільшення кількості кваліфікованих спеціалістів, система планування діяльності на українських підприємствах не позбавлена ряду серйозних недоліків. Так,

форми більшості облікових і звітних документів (податкових декларацій, фінансової звітності) не пристосовані для фінансового аналізу, тому вихідну інформацію частіше приходиться збирати із інших джерел. Нерідко при плануванні переважає витратний метод ціноутворення без врахування попиту на продукцію. Із-за цього не проводиться аналіз беззбитковості продажів. Також часто загальноекономічне планування просто не доводиться до фінансового, тому не дає можливості визначити потребу у фінансуванні діяльності підприємства [7].

На сучасних підприємствах можна виділити наступні проблеми: нереальність фінансових планів, оперативність створення планів, прозорість планів для керівництва, розмежування короткострокових і довгострокових планів, реалізація та комплексність планів.

Третина проблем пов'язана з нереальністю фінансових планів, що визвано необґрунтованими даними відносно збуту, зниженням строків погашення дебіторської заборгованості, збитковими потребами у фінансуванні. Головною причиною цього є функціональна роз'єднаність підрозділів, які беруть участь у формуванні фінансових планів. Досі більшість економічних служб готують велику кількість непридатних для фінансового аналізу документів, а відсутність чіткої системи підготовки та передачі планової інформації з відділу у відділ, необхідність довготривалих процедур, недостовірність інформації приводять до того, що навіть дуже добрий план стане непотрібним, так як не відповідає відповідним строкам.

Загальна послідовність планування на сучасних підприємствах України має такий вигляд (рис. 1):

Місія підприємства відображає причини існування підприємства. Основний акцент при формуванні місії робиться на отриманні прибутку, а не на задоволенні споживачів за допомогою надання якісних товарів та послуг.

Бачення (генеральна ціль) відображає собою бажане положення, яке підприємство хоче досягти в майбутньому через 5-10 років.

Стратегічна ціль — конкретизація бачення цілей, досягнень, які приведуть до досягнення генеральних цілей.

Загальна стратегія — лаконічне описання того, яким чином компанія збирається досягти своїх стратегічних цілей.

Довгострокове планування — загальний прогноз діяльності компанії на 3-5 років.

Короткострокове планування — детальний прогноз усіх сфер діяльності компанії на найближчий рік, квартал, місяць або більш короткий проміжок часу, оформлений у вигляді системи бюджетів.

Аналіз і оцінка результатів — визначення відхилень фактичних результатів діяльності компанії від планових.

Корекція планів та стратегії — визначення необхідності коректування як поточні, так і довгострокові плани і стратегічні цілі на основі результатів роботи компанії.

Крім того, в сучасних ринкових умовах діють фактори, що обмежують використання фінансового планування на підприємствах, а саме:

високий ступінь невизначеності на українському ринку, пов'язаний з триваючими глобальними змінами у всіх сферах громадського життя;

відсутність ефективної нормативно-правової бази в сфері внутрішньофірмового фінансового планування;

обмеженість фінансових можливостей для здійснення фінансових розробок в галузі планування на підприємствах.

Дов. планування
Місія підприємства
Бачення
Стратегічна ціль

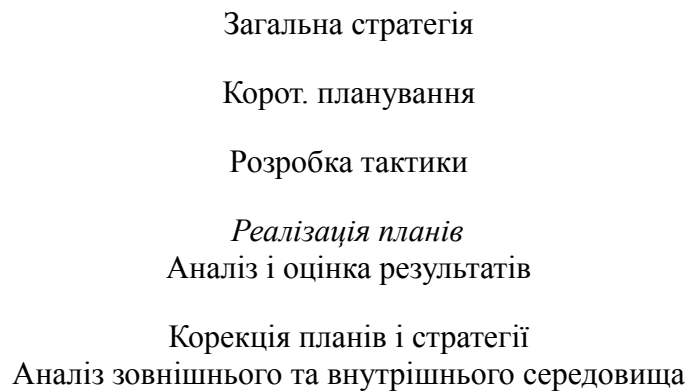

Рис. 1. Комплексний характер планування на підприємстві

Багаторічний досвід закордонних фірм і вітчизняних підприємств свідчить, що недооцінка фінансового планування в умовах ринку, зведення його до мінімуму, ігнорування або некомпетентне здійснення призводить до великих, нічим не виправданих економічних втрат. За оцінкою економістів, через відсутність точного і системного планування і контролю своїх фінансів, компанії втрачають до п'ятої частини прибутків [8].

Однак, неможливість застосування фінансового планування на підприємствах зумовлюється не лише перерахованими факторами, а й звичайним небажанням керівників цих підприємств вдаватися до його методів та прийомів. Вирішення наведених проблем створить умови для розвитку й ефективного функціонування бізнесу, а також сприятиме перетворенню підприємництва в одну з рушійних сил на шляху до ринку.

Напрямами удосконалення фінансового планування можуть бути [9]:

забезпечення стабільних умов господарювання, а отже стабільних податків, зборів, подолання інфляції;

підвищення ролі перспективного фінансового планування, яке в останній час майже не використовується через наявність негативних тенденцій в розвитку економіки і неможливості точних розрахунків фінансових показників. Разом з тим, як окремі господарюючі суб'єкти, так і території країни в цілому зацікавлені у фінансовому плануванні на перспективу, тому що багато економічних процесів (зокрема по розширеному відтворенню) виходять за межі одного року і потребують свого обґрунтування;

широке застосування економічних нормативів, електронно-обчислювальних машин, економіко-математичних методів, автоматизованих систем управління у фінансовому плануванні;

дальше розширення прав суб'єктів господарювання, органів місцевого самоврядування у фінансовому плануванні;

уніфікація фінансових планів в окремих сферах діяльності.

Як показує практика високоефективних підприємств, застосування планування створює наступні важливі переваги: забезпечує виявлення резервів на всіх напрямках діяльності; забезпечує підготовку до використання майбутніх сприятливих умов; попереджує пор можливі проблеми; стимулює менеджерів до реалізації своїх рішень в майбутні роботі; поліпшує координацію дій на фірмі; створює умови для покращення освітньої підготовки менеджерів; збільшує можливості в забезпеченні фірми необхідною інформацією; сприяє більш раціональному використанню ресурсів; збільшує ефективність контролю та ін.

Висновки. Отже, фінансове планування, як і планування в цілому, сьогодні проводиться на державних (там воно є обов'язковим) і деяких великих підприємствах, а на середніх і малих воно майже не проводиться зовсім. Однак фінансове планування, як і

планування зокрема безумовно потрібні для вітчизняних підприємств. Планування повинно здійснюватися на всіх підприємствах незалежно від розмірів і форм власності. Проте підхід фінансових менеджерів до планування на своєму підприємстві повинен бути чисто індивідуальним, враховуючи особливості діяльності, стан розвитку фірми, а також відповідно вибрану стратегію.

Без фінансового планування не може бути досягнутий той рівень управління виробничо-господарською діяльністю підприємства, який забезпечує йому конкурентоспроможність та успіх на ринку, постійне вдосконалення матеріально-технічної бази, соціальний розвиток колективу та фінансову стабільність і економічний розвиток підприємства загалом.

Бібліографічний список

1. **Слав'юк Р.А.** Фінанси підприємств: Навч. посіб. — Луцьк, Вежа. — 2001. с. 237.
2. Фінанси підприємств: Підручник. Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. **А.М. Поддєрьогін.** — 5-е вид., перероб. та допов. — К.: КНЕУ, 2005. — 546с.
3. **Романов А.** Основы финансового планирования и бюджетирования на предприятии. — Харьков: Центр “Консульт”, 2005. — 108 с.
4. **Гриньова В.М., Корда В.О.** Фінанси підприємств: Навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання-Прес, — 2004. — 424с.
5. **А. Коваль, М. Лапуста, Л. Скамай.** Финансы фирмы. — М: ИНФРА-М, — 2003. — С.336.
6. *Орлов О.О./ Планування діяльності промислового підприємства. Підручник. — К.: Скарби, 2002. — 336 с.
7. **Романов А.** Основы финансового планирования и бюджетирования на предприятии. — Харьков: Центр “Консульт”, 2005. — 108 с.
8. Фінансовий менеджмент. **Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М.** Навчальний посібник. — К.: Кондор, 2009 — 256 с.
9. **Гузенко О.П.** Фінансове планування на промислових підприємствах // Фінанси України, 2003. — №11. — С.73–76.